

ADHD & autisme, særlige opmærksomhedspunkter i rusmiddelbehandling

Faglige selskab for Addiktiv Sygepleje, d. 3/6-24

Catrine Madsin

Aut. psykolog, speciale i autisme og ADHD
Specialist & supervisor i klinisk børneneuropsykologi

✉ psykolog@madsin.dk

🌐 www.madsin.dk

1

Dagens budskab

*Tjek for & tilpas indsatser
til begge diagnoser*

2

© Catrine Madsin

2

Psykolog Catrine Madsin

Aut. psykolog, specialist & supervisor i børneneuropsykologi

Speciale i autisme, ADHD og tilgrænsende udfordringer

For fagpersoner og pårørende samt unge og voksne med diagnoser

 psykolog@madsin.dk

|

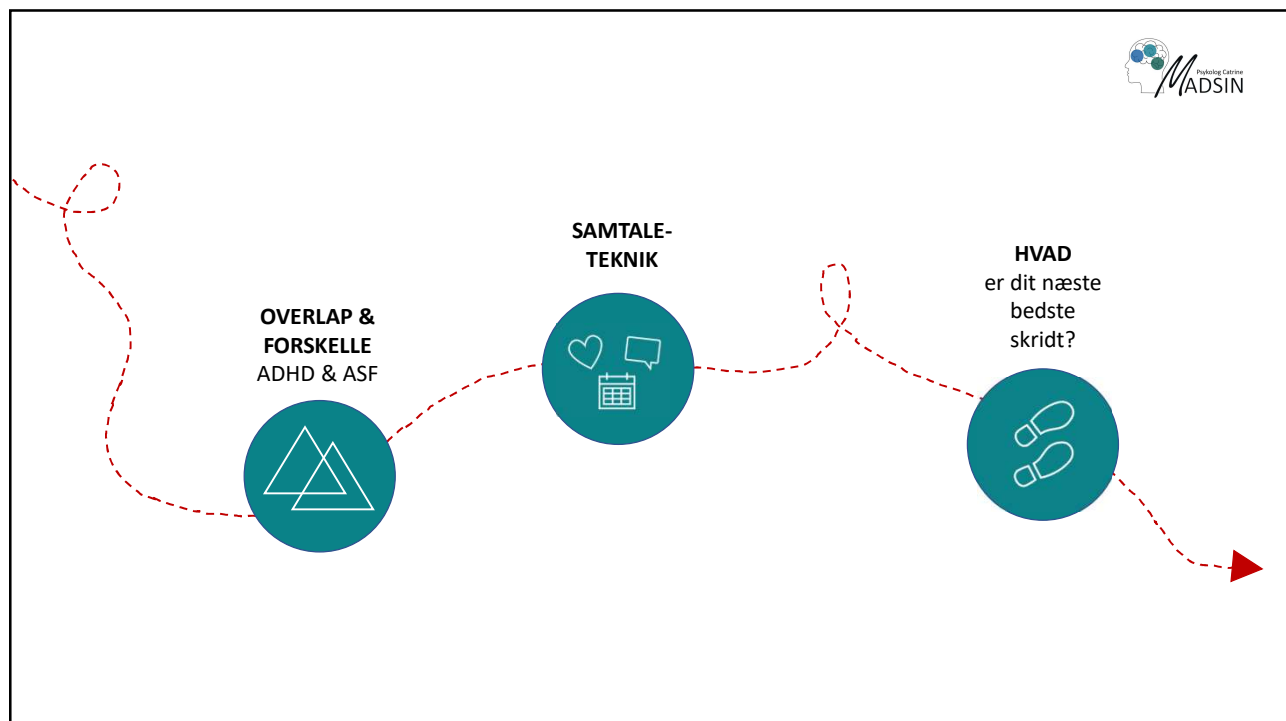
 www.madsin.dk

Købes på [Spektrumshop.dk](https://spektrumshop.dk)

3

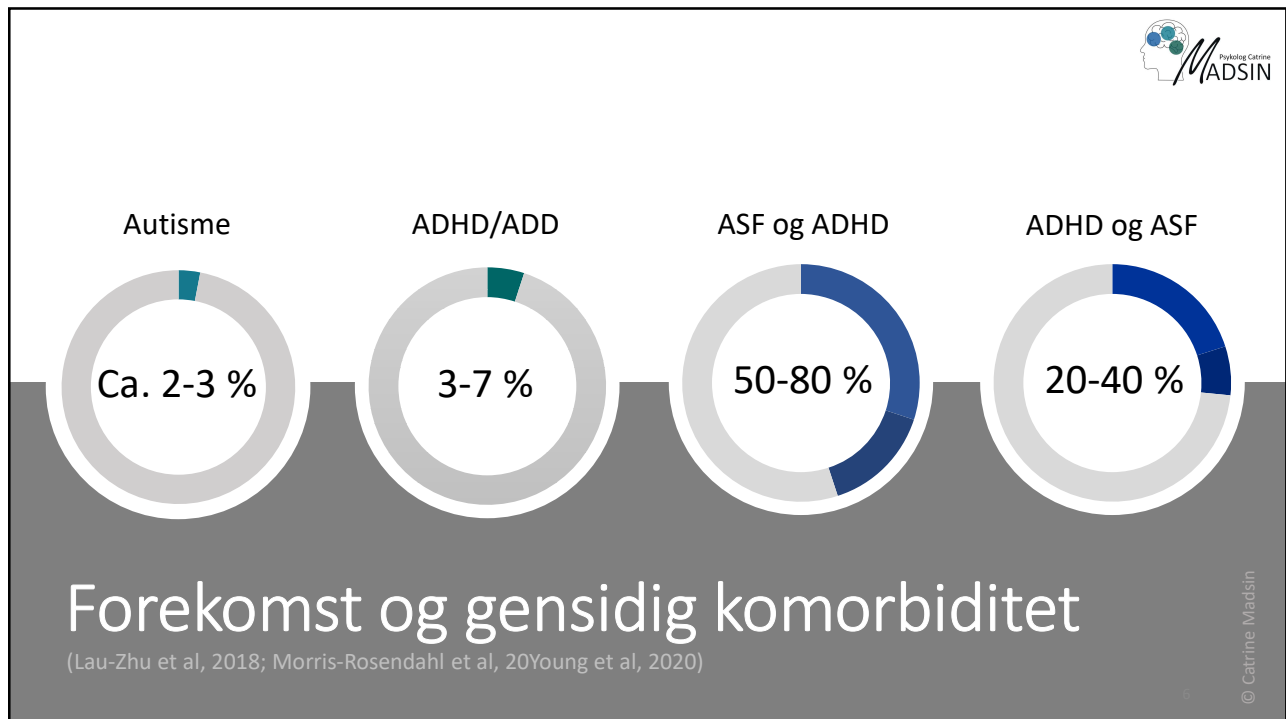
3

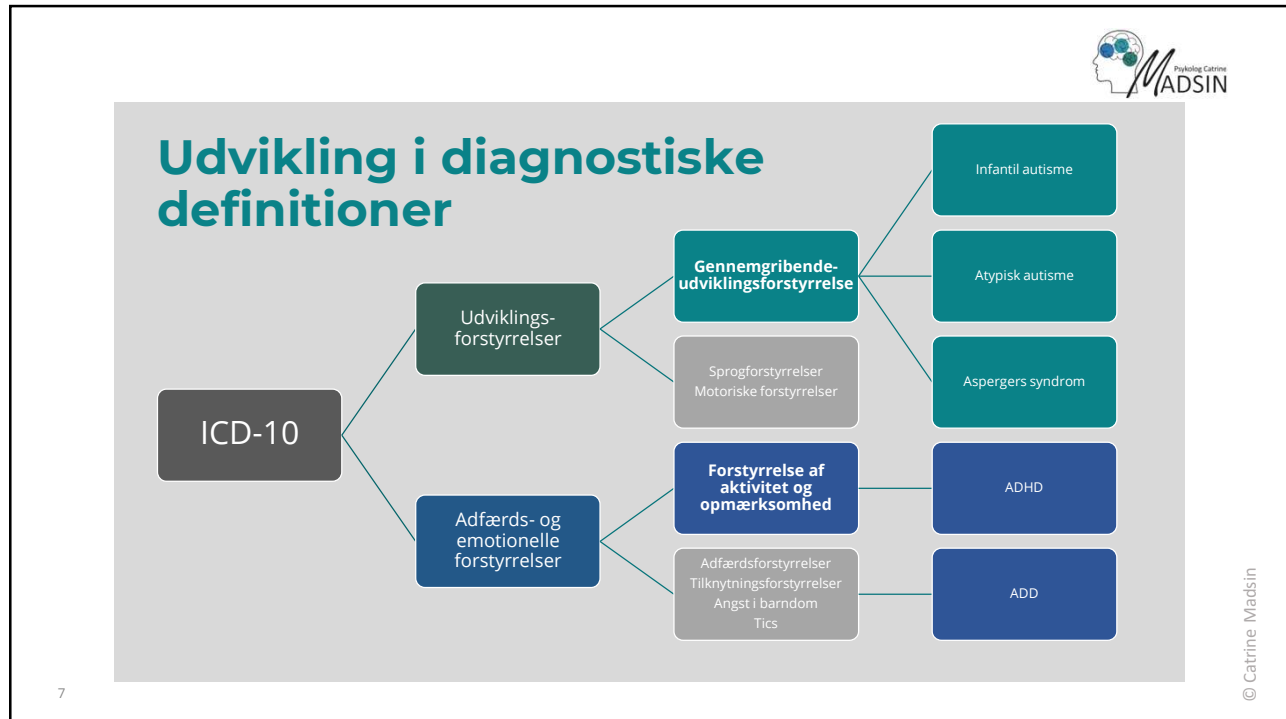
4

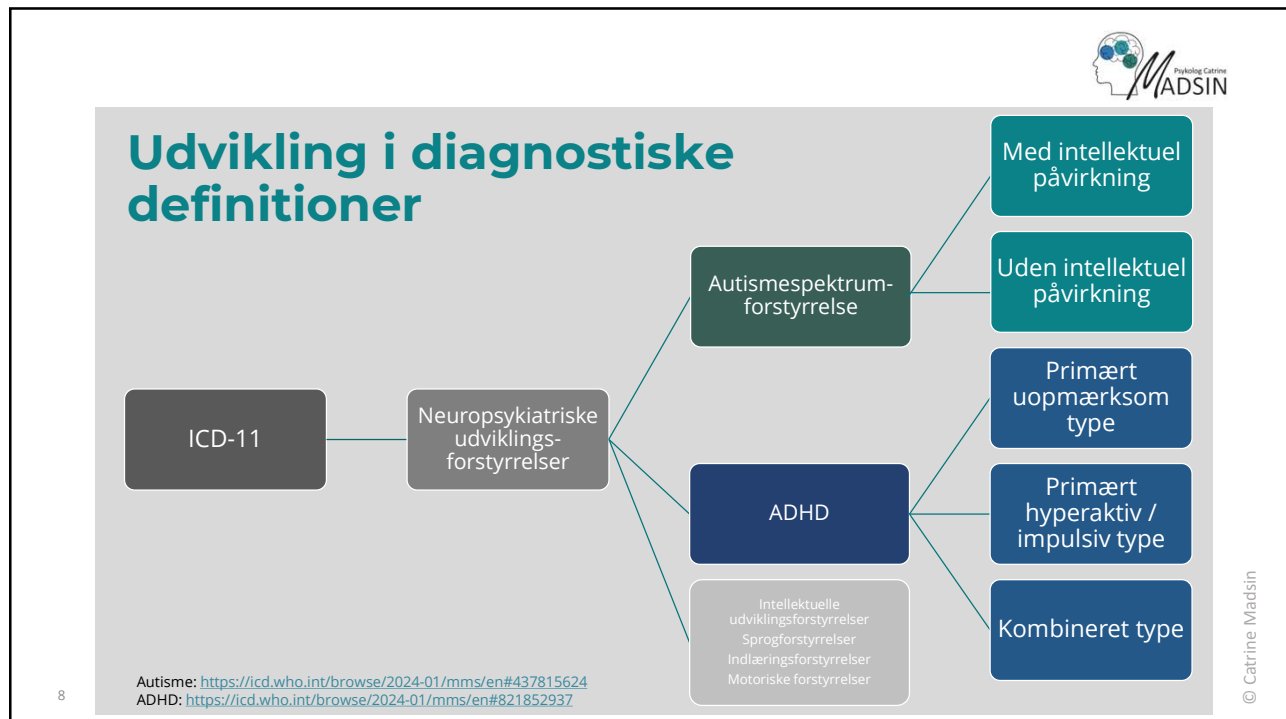
5

6

7

8

8

Judy Singer, australsk sociolog

Neurodiversitet:

Mennesker med diagnoser kendetegnes af
hjerner med en atypisk udvikling

– **Ikke** af en forstyrrelse eller et syndrom

9

© Catrine Madsin

9

Man udvikler sig *ind* i en udviklingsforstyrrelse!

- Dvs. vanskeligheder bliver tydeligere i takt med øgede krav i livet
- Man kan se ud til at have fungeret bedre tidligere i livet, fordi kravene ikke var så høje
- Misbrug kan opstå som et forsøg på at håndtere en hverdag, der er for vanskelig

10

© Catrine Madsin

10

God artikel om komorbid ASF/ADHD - udredning og interventioner hos børn, unge og voksne

Young et al. *BMC Medicine* (2020) 18:146
<https://doi.org/10.1186/s12916-020-01585-y> BMC Medicine

GUIDELINE Open Access

Guidance for identification and treatment of individuals with attention deficit/hyperactivity disorder and autism spectrum disorder based upon expert consensus

Susan Young^{1*}, Jack Hollingdale², Michael Absoud^{3,4}, Patrick Bolton², Polly Branney², William Colley⁶, Emily Craze⁷, Mayuri Dave⁸, Quinton Deeley⁷, Emad Farrag⁹, Gisli Gudjonsson¹⁰, Peter Hill¹¹, Ho-lan Liang¹², Clodagh Murphy^{13,14}, Peri Mackintosh⁷, Marianna Murin¹⁵, Fintan O'Regan¹⁶, Dennis Ougrin¹⁷, Patricia Rios¹⁸, Nancy Stover¹⁹, Eric Taylor¹⁷ and Emma Woodhouse¹⁴

Check for updates

11

Guidning ift.:

(1) Identifikation og udredning: Spørgeskemaer og interviews

(2) Ikke-medicinske indsatser: Bl.a. psykoedukation, indsatser i skole, hjem og udd/job samt psykoterapi

(3) Medicinsk behandling

11

Overlap mellem autisme & ADHD

Autisme

- Detaljefokuseret
- Repetitiv tænkning
- Aspontan i tale
- Dyrker få interesser intensivt
- Tænsom og velovervejet
- Nedsat forestillingsevne
- Falder til ro i rutiner og det kendte
- Utryk ved forandring
- Overloades ofte socialt
- Undgår risiko
- Udtrættes nemt

ADHD

- Hyppige fokusskifte
- Nedsat/chunking af opmærksomhed
- Tanke- og/eller talepres
- Idérig og nytænkende
- Impulsiv i tanke og handling
- Dårligt reguleret energiniveau
- Keder sig hurtigt i rutiner
- Svært ved af færdiggøre ting (+ evt. igangsætte)
- Søger nye stimuli og oplevelser
- Risikoadfærd

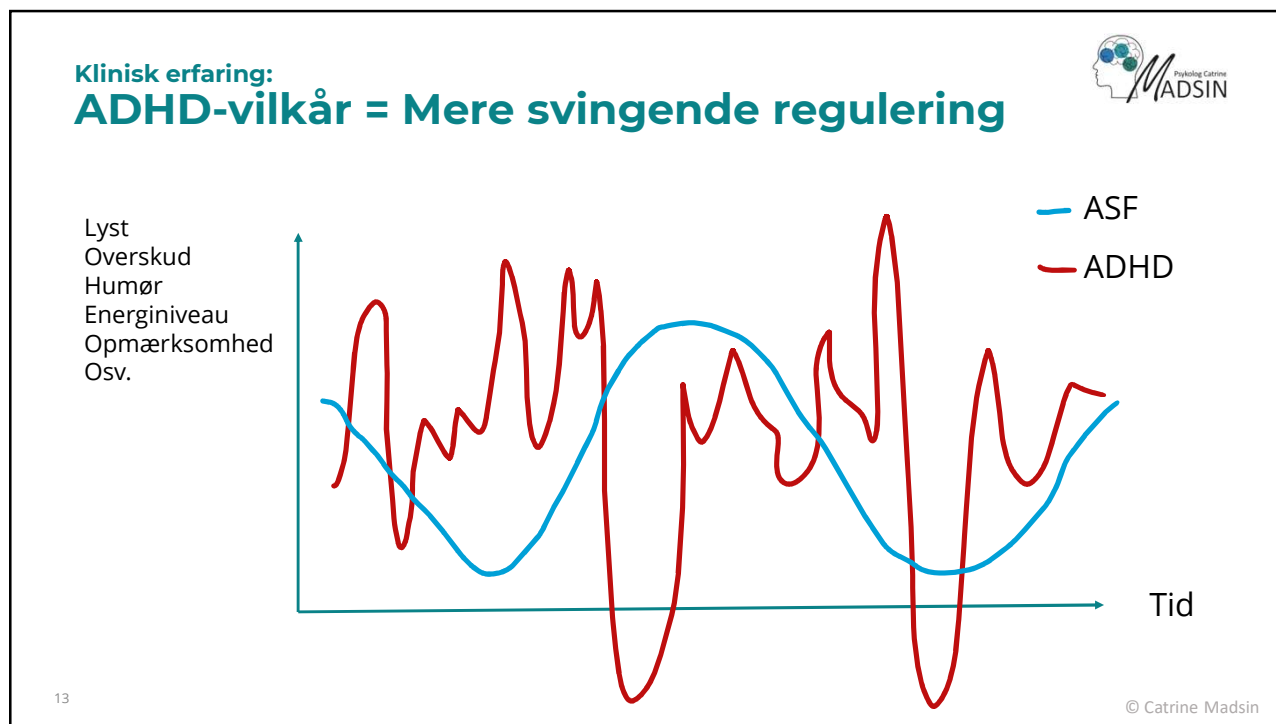
Fælles

- Hyperfokus ved interesse/mening
- Påvirkede eksekutive funktioner
- Sensorisk udfordret
- Søvnforstyrrelser
- Sociale udfordringer
- Føler sig ofte misforstået og anderledes

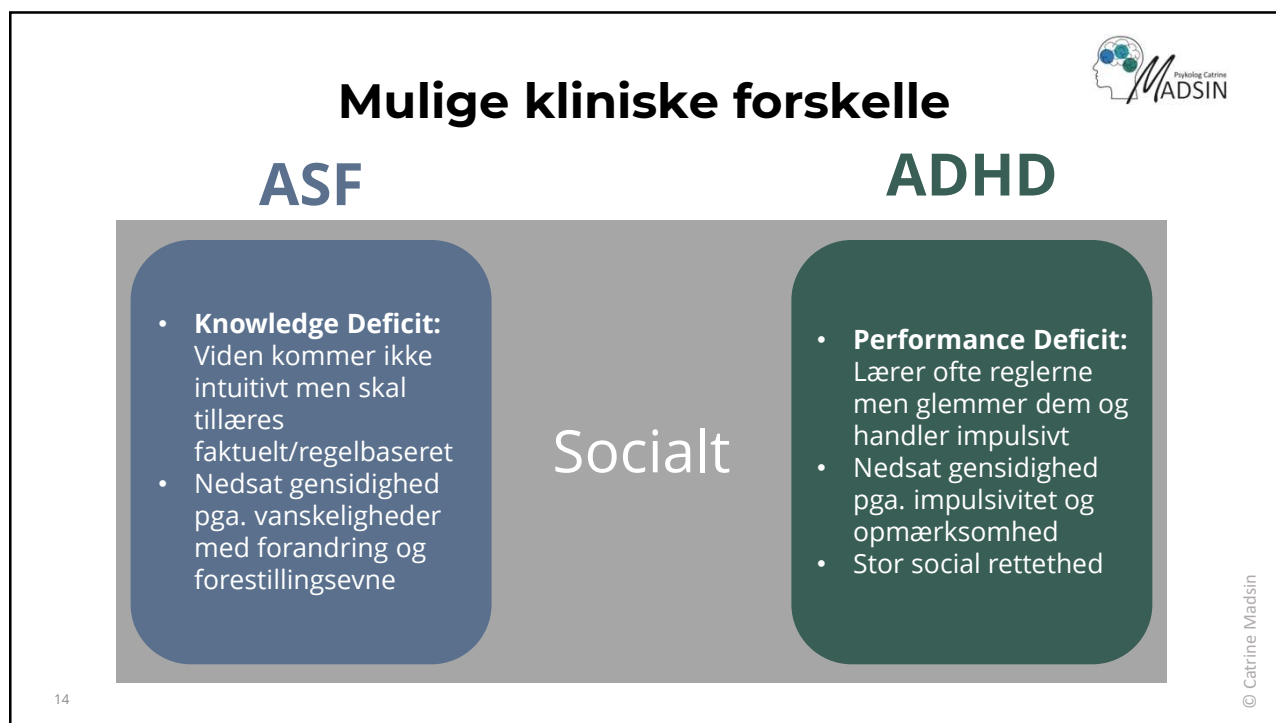
© Catrine Madsin

12

12

13

14

Mulige kliniske forskelle

ASF	ADHD
<ul style="list-style-type: none"> • Nedsat idérigdom uden for interessefelt • Sætter pris på mange detaljer i planlægning/afdækning • God til at følge planer og færdiggøre hvis meningsfuldt 	<ul style="list-style-type: none"> • Idérig (popcornhjerne) • Keder sig nemt ved detaljer (også når behov for dem) • Svært ved at fuldføre planer og afledes inden færdig • Svært at styre følelserne

Eksekutiv funktion

© Catrine Madsin

15

15

16

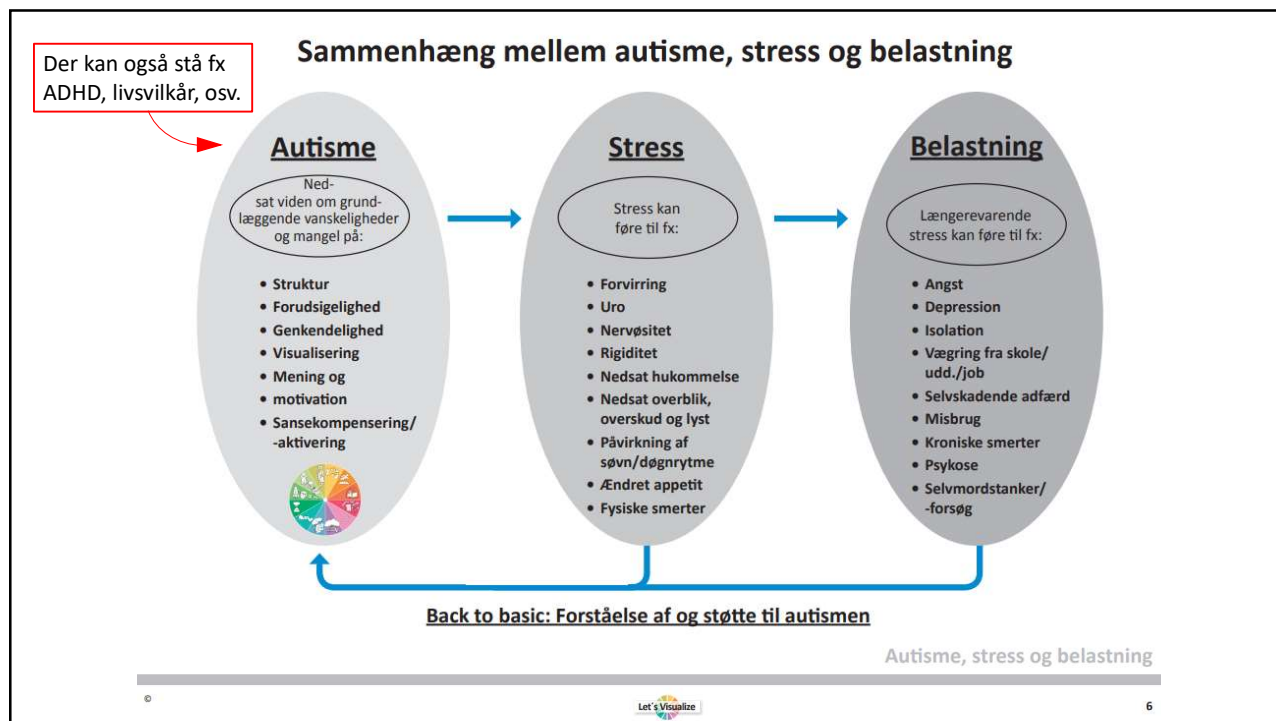
16

Min inspiration til modeller om overlap ASF/ADHD

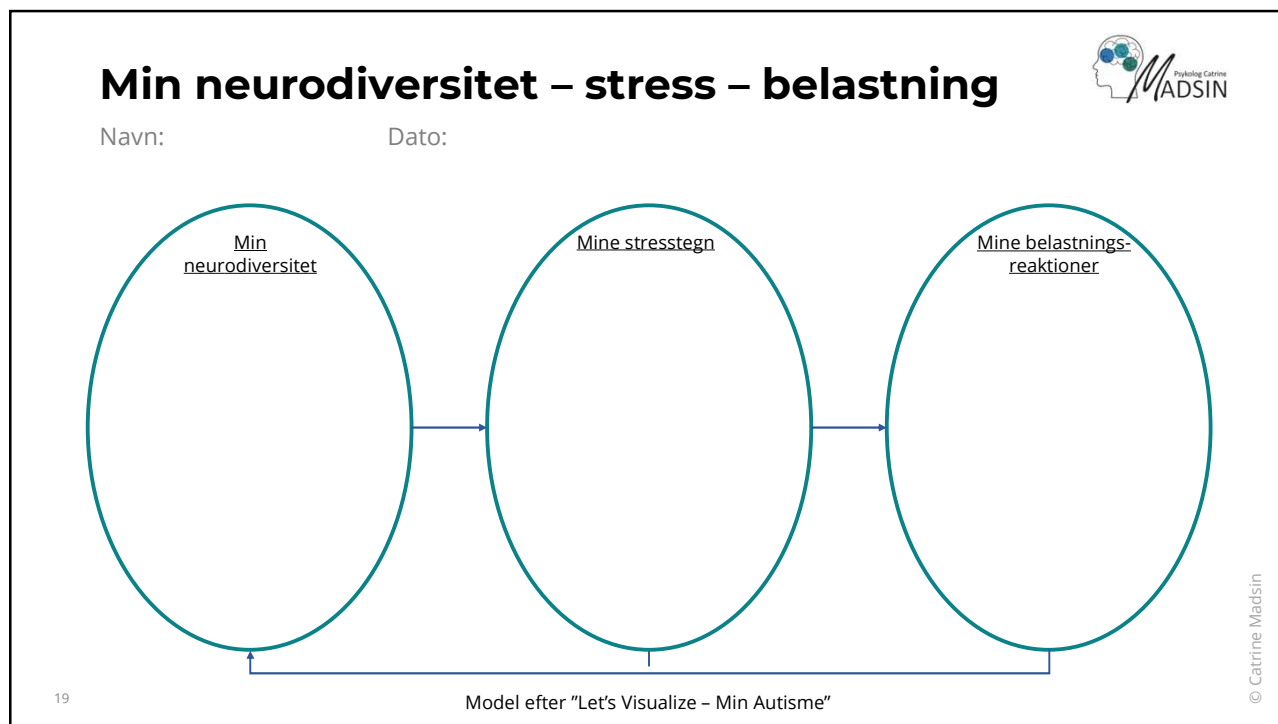
- Antshel, K.M., Russo, N. Autism Spectrum Disorders and ADHD: Overlapping Phenomenology, Diagnostic Issues, and Treatment Considerations. *Curr Psychiatry Rep* 21, 34 (2019). <https://doi.org/10.1007/s11920-019-1020-5>Hours C, Recasens C, Baleyte JM. ASD and ADHD Comorbidity: What Are We Talking About? *Front Psychiatry*. 2022 Feb 28;13:837424. doi: 10.3389/fpsy.2022.837424.
- Lau-Zhu A, Fritz A, McLoughlin G. Overlaps and distinctions between attention deficit/hyperactivity disorder and autism spectrum disorder in young adulthood: Systematic review and guiding framework for EEG-imaging research. *Neurosci Biobehav Rev*. 2019 Jan;96:93-115. doi: 10.1016/j.neubiorev.2018.10.009.
- Mattheisen M, Grove J, Als TD, Martin J, Voloudakis G, Meier S, Demontis D, Bendl J, Walters R, Carey CE, Rosengren A, Strom NI, Hauberg ME, Zeng B, Hoffman G, Zhang W, Bybjerg-Grauholm J, Bækvad-Hansen M, Agerbo E, Cormand B, Nordentoft M, Werge T, Mors O, Hougaard DM, Buxbaum JD, Faraone SV, Franke B, Dalsgaard S, Mortensen PB, Robinson EB, Roussos P, Neale BM, Daly MJ, Børgeglum AD. Identification of shared and differentiating genetic architecture for autism spectrum disorder, attention-deficit hyperactivity disorder and case subgroups. *Nat Genet*. 2022 Oct;54(10):1470-1478. doi: 10.1038/s41588-022-01171-3.
- Morris-Rosendahl DJ, Crocq MA. Neurodevelopmental disorders-the history and future of a diagnostic concept. *Dialogues Clin Neurosci*. 2020 Mar;22(1):65-72. doi: 10.31887/DCNS.2020.22.1/macrocq.
- Rege, 2023: ADHD and Autism Comorbidity: A Comprehensive Review Based on Expert Consensus Recommendations and Latest Research Findings. <https://psychscenehub.com/psychinsights/adhd-and-autism-comorbidity-a-comprehensive-review/>
- Young S, Hollingdale J, Absoud M, Bolton P, Branney P, Colley W, Craze E, Dave M, Deeley Q, Farrag E, Gudjonsson G, Hill P, Liang HL, Murphy C, Mackintosh P, Murin M, O'Regan F, Ougrin D, Rios P, Stover N, Taylor E, Woodhouse E. Guidance for identification and treatment of individuals with attention deficit/hyperactivity disorder and autism spectrum disorder based upon expert consensus. *BMC Med*. 2020 May 25;18(1):146. doi: 10.1186/s12916-020-01585-y.

17

17

18

19

Unge med autisme og problematisk forbrug af rusmidler

En afdækning af viden og praksis

Kortlægning fra Helsefonden, Metodecenteret og UngeAlliancen

Marts 2023

<https://helsefonden.dk/nyheder/unge-med-autisme-rusmiddelproblemer-mangler-stoette-fra-etablerede-hjaelpesystemer>

METODECENTRET
Virkningsfulde løsninger på socialområdet

Helle Høgh

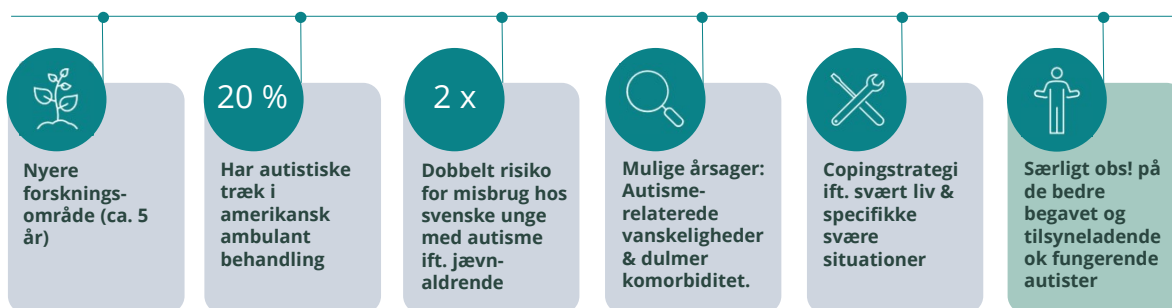
© Catrine Madsin

20

Rusmidler hos unge med autisme

- Eksisterende baggrundsviden (Høgh, 2023)

21

21

22

Særlige obs'ere ift. samtaler ved ASF+ADHD

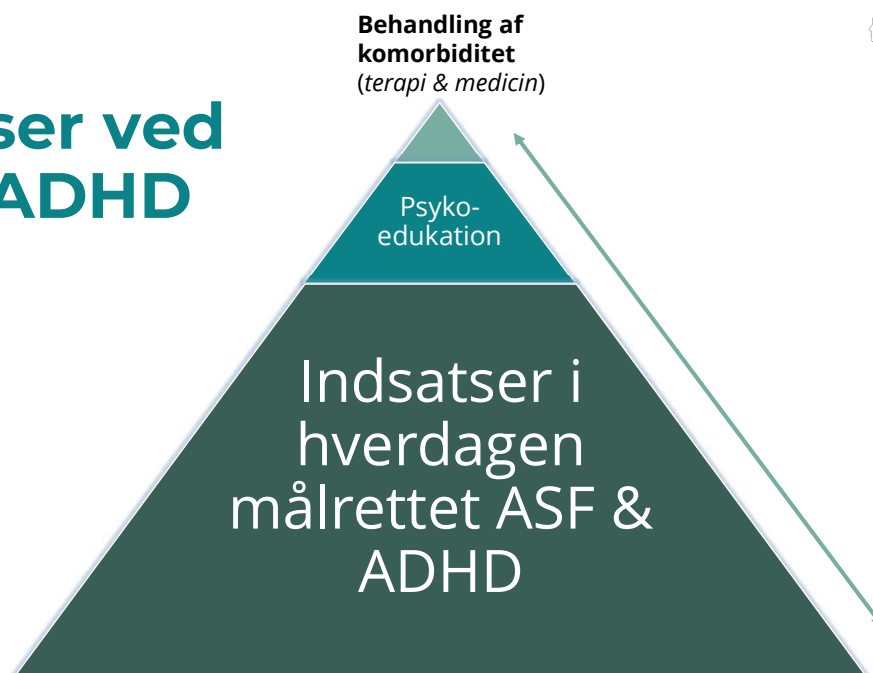

Hvad	Hjælpsomme forslag
Generelt – Tjek for og tilpas indsatser til begge diagnoser	<ul style="list-style-type: none"> • Sikr udredning og information om neurodiversitet • Inddrag netværket hurtigst muligt mhp. støtte i hverdagen • Vær direkte og nysgerrig, spørg fx hvordan I kommunikerer bedst • Visualisér (tegn, skriv ned, brug tavle, inddrag modeller, noter på telefonen, osv.) • Lav en visuel dagsorden HVER gang
Påvirkede eksekutive	<ul style="list-style-type: none"> • Lav konkrete strategier sammen • Sikr støtte til iværksættelse
Højt detaljefokus	<ul style="list-style-type: none"> • MANGE detaljer i udspørgen (fx ift. medicin) og strategiudvikling • Hjælp med at overføre fra tidligere erfaring
Lav forestillingsevne	<ul style="list-style-type: none"> • Give forslag at vælge mellem • Forbered på nye ting (i relevante detaljer)
Nedsat arbejdshukommelse	<ul style="list-style-type: none"> • Skriv ned • Lav påmindelser
Impulsivitet	<ul style="list-style-type: none"> • Hold dagsordenen • Indsatser virker kun i begrænset tid og kræver tit vedvarende støtte • Sikr at opgaverne kan overholdes mellem aftaler

23

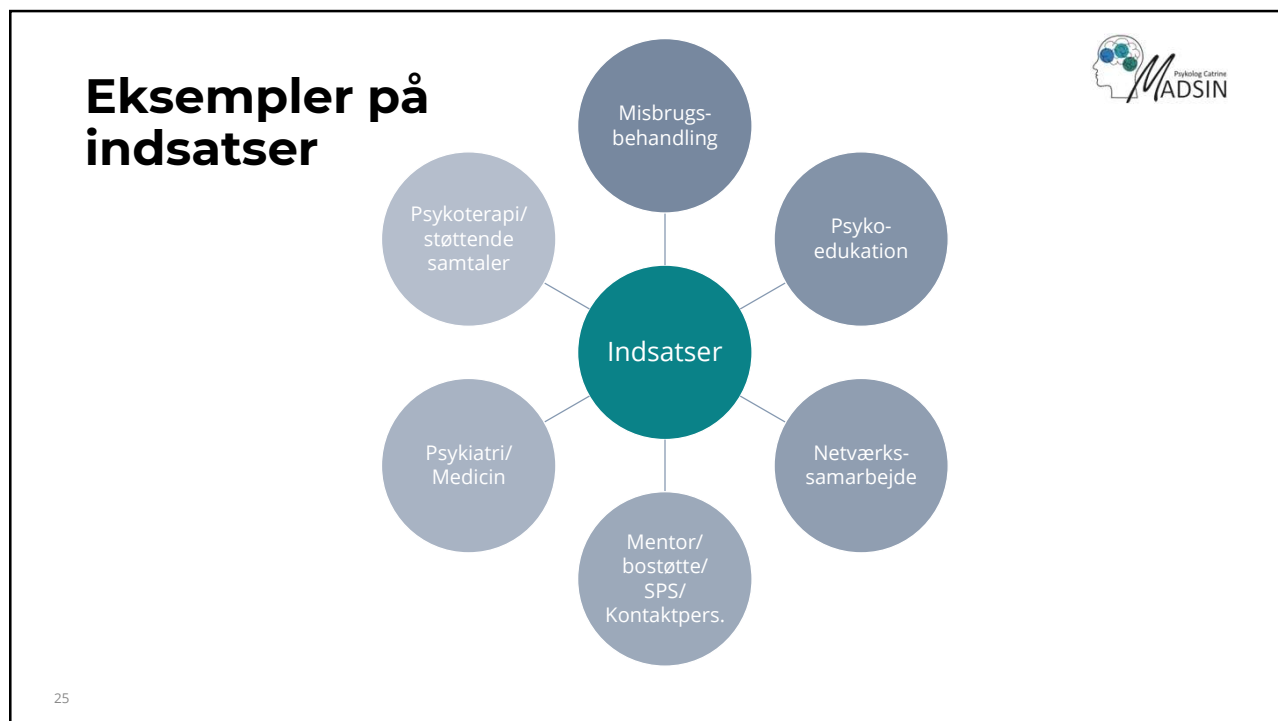
23

Indsatser ved ASF & ADHD

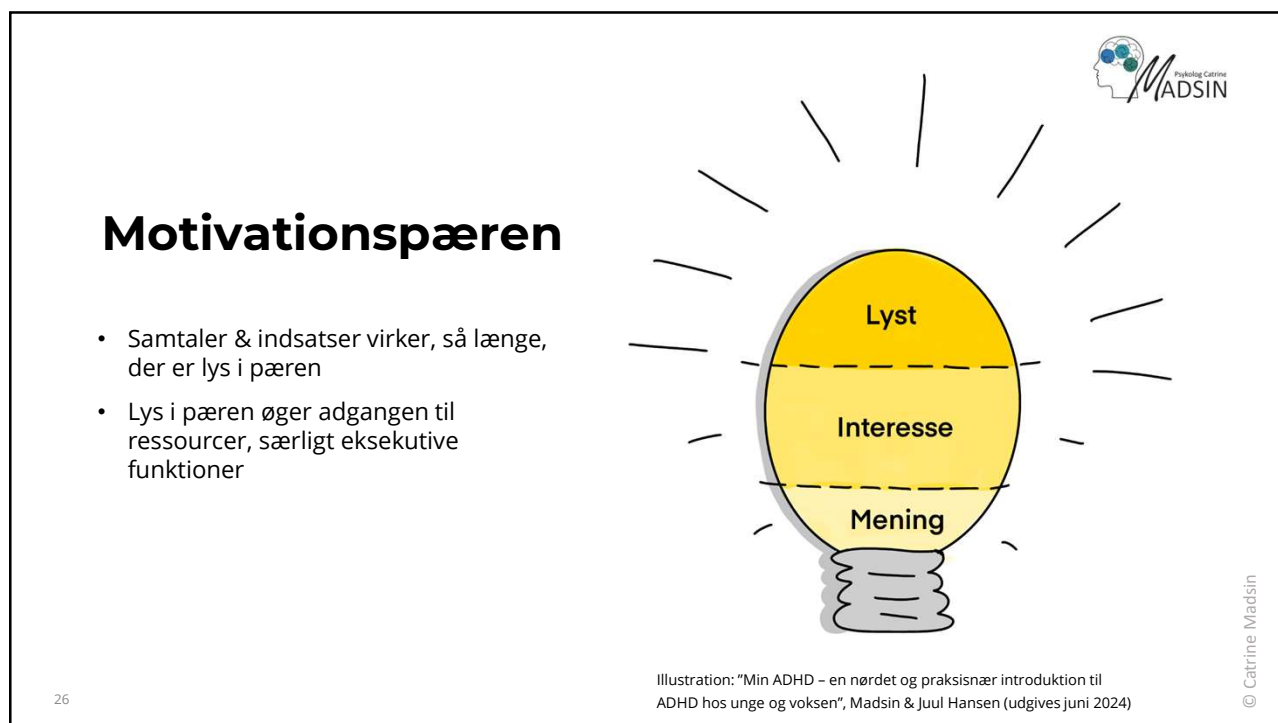

©) Catrine Madsin

24

25

26

Hvad betyder "ved ikke" eller tavshed?

Spørg til de 3T'er

1. Tvivl
2. Tænketid
3. Tema

(Tilføj evt. Tillid)

<https://www.linkedin.com/feed/update/urn:li:activity:7177336057984651265/?originTrackingId=OFRcy2d4T7CH4jQDXRk08Q%3D%3D>

27

27

Giv eksempler

- Som alternativ til åbne spørgsmål
- Særligt ved lav forestillingsevne eller konkret tankegang

28

28

Dagens budskab

*Tjek for & tilpas indsatser
til begge diagnoser*

29

© Catrine Madsin

29

HVAD
er dit næste
bedste skridt?

30

Tak for i dag!

 Catrine Madsin

 Psykolog Catrine Madsin

 psykologcatrinemadsin

 psykolog@madsin.dk

 www.madsin.dk